

Tiếp tục cải cách tổ chức bộ máy hành chính nhà nước ở Trung ương

Đổi mới mô hình và cơ cấu tổ chức của Chính phủ phải thực hiện đồng bộ, trong đó tiếp tục hoàn thiện mô hình tổ chức bộ quản lý đa ngành, đa lĩnh vực với quy mô phù hợp với đối tượng quản lý và trình độ, năng lực chỉ đạo, quản lý, điều hành của người đứng đầu. Đó là một trong những đề xuất của TS Vũ Hải Nam, Vụ trưởng Vụ Tổ chức - Biên chế (Bộ Nội vụ) khi trao đổi với Tạp chí Tổ chức nhà nước về các giải pháp tiếp tục cải cách tổ chức bộ máy hành chính nhà nước ở Trung ương.

Cơ cấu tổ chức của Chính phủ được kiện toàn, sắp xếp từng bước tinh gọn qua các nhiệm kỳ

Trao đổi với Tạp chí Tổ chức nhà nước về những kết quả nổi bật trong công tác cải cách tổ chức bộ máy hành chính nhà nước ở Trung ương thời gian qua, TS Vũ Hải Nam - người có nhiều năm công tác tại Vụ Tổ chức - Biên chế (Bộ Nội vụ) cho biết: cơ cấu tổ chức của Chính phủ được kiện toàn, sắp xếp từng bước tinh gọn qua các nhiệm kỳ. Cụ thể, số lượng thành viên Chính phủ và các Phó Thủ tướng Chính phủ giảm đáng kể qua nhiều khóa Chính phủ, đặc biệt kể từ khi thực hiện thiết chế “Chính phủ” (từ năm 1992 đến nay) thay vì thiết chế “Hội đồng Bộ trưởng” (khóa VI và khóa VII có 09 Phó Chủ tịch Hội đồng Bộ trưởng; khóa VIII có 07 Phó Chủ tịch Hội đồng Bộ trưởng). Đến nay, trong nhiệm kỳ Chính phủ khóa XV, số lượng thành viên Chính phủ có 27 người, gồm: Thủ tướng Chính phủ, 04 Phó Thủ tướng Chính phủ và 22 Bộ trưởng, Thủ trưởng cơ quan ngang bộ.

Cơ cấu tổ chức của Chính phủ khóa XII được sắp xếp theo hướng tinh gọn, giảm mạnh so với khóa trước, từ 20 bộ, 06 cơ quan ngang bộ xuống còn 18 bộ và 04 cơ quan ngang bộ. Các cơ quan thuộc Chính phủ cũng giảm mạnh theo hướng duy trì một số ít cơ quan thuộc Chính phủ có tính chất chuyên môn, nghiệp vụ phục vụ cho công việc quản lý vĩ mô của Chính phủ; đồng thời điều chuyển các cơ quan thuộc Chính phủ có chức năng quản lý nhà nước vào các bộ tương ứng để quản lý.

Việc điều chỉnh, sắp xếp cơ cấu tổ chức bộ máy của Chính phủ được thực hiện trên cơ sở tổ chức mô hình bộ quản lý đa ngành, đa lĩnh vực ngày càng hoàn thiện hơn, đáp ứng yêu cầu quản lý nhà nước trong nền kinh tế thị trường định hướng xã hội chủ nghĩa và hội nhập quốc tế.

Bên cạnh đó, chức năng, nhiệm vụ, quyền hạn và mối quan hệ công tác của các bộ, cơ quan ngang bộ tiếp tục được hoàn thiện theo quy định của pháp luật. Đối với các lĩnh vực có sự tham gia quản lý của nhiều cơ quan, Chính phủ đã phân công rõ cơ quan chủ trì và các cơ quan phối hợp, bảo đảm tính thống nhất, thông suốt trong việc tổ chức thực hiện nhiệm vụ quản lý nhà nước đối với ngành, lĩnh vực, góp phần giải quyết hiệu quả các vấn đề giao thoa và nâng cao hiệu lực, hiệu quả quản lý, điều hành của các bộ, cơ quan ngang bộ.

Thực hiện Nghị quyết số 18-NQ/TW ngày 25/10/2017 của Hội nghị Trung ương lần thứ sáu Ban Chấp hành Trung ương Đảng khóa XII "Một số vấn đề về tiếp tục đổi mới, sắp xếp tổ chức bộ máy của hệ thống chính trị tinh gọn, hoạt động hiệu lực, hiệu quả"; Nghị quyết số 19-NQ/TW ngày 25/10/2017 của Hội nghị Trung ương lần thứ sáu Ban Chấp hành Trung ương Đảng khóa XII "Về tiếp tục đổi mới hệ thống tổ chức và quản lý, nâng cao chất lượng và hiệu quả hoạt động của các đơn vị sự nghiệp công lập" và trên cơ sở kiến toàn mô hình bộ quản lý đa ngành, đa lĩnh vực, cơ cấu tổ chức bên trong của một số bộ, cơ quan ngang bộ đã từng bước thu gọn đầu mối, cơ bản đáp ứng yêu cầu quản lý nhà nước về ngành, lĩnh vực. Cụ thể, thực hiện Nghị quyết số 22-NQ/TW ngày 15/3/2018 của Bộ Chính trị "về tiếp tục đổi mới, sắp xếp tổ chức bộ máy Bộ Công an tinh gọn, hoạt động hiệu lực, hiệu quả", cơ cấu tổ chức của Bộ Công an đã giảm 06 tổng cục, 55 đơn vị cấp cục, 20 sở cảnh sát phòng cháy chữa cháy, hơn 800 đơn vị cấp phòng, hơn 2.000 đơn vị cấp đội; đồng thời, đã sắp xếp lại tổ chức bộ máy của 63 công an tỉnh, thành phố trực thuộc Trung ương và công an cấp huyện theo hướng giảm đầu mối cấp phòng, cấp đội.

Bộ Nội vụ cũng tích cực rà soát, sắp xếp tổ chức bộ máy bên trong, theo đó không tổ chức cấp phòng trong vụ thuộc Bộ và phòng trong vụ thuộc tổ chức tương đương tổng cục, tổng số đầu mối bên trong các đơn vị sự nghiệp công lập đã giảm 18 đầu mối.

Mặt khác, theo yêu cầu tại Nghị quyết số 18-NQ/TW ngày 25/10/2017 của Hội nghị Trung ương lần thứ sáu Ban Chấp hành Trung ương Đảng khóa XII, các tổ chức ngành dọc (thuế, hải quan, kho bạc, bảo hiểm xã hội, quản lý thị trường, thống kê, thi hành án dân sự...) được kiện toàn theo hướng tổ chức quản lý theo khu vực liên tỉnh, liên huyện.

Vẫn còn tình trạng chồng lấn chức năng, nhiệm vụ giữa các bộ, cơ quan ngang bộ

Bên cạnh những kết quả đạt được, theo Vụ trưởng Vụ Tổ chức - Biên chế (Bộ Nội vụ) Vũ Hải Nam, công tác đổi mới, sắp xếp tổ chức bộ máy hành chính nhà nước ở Trung ương vẫn còn một số hạn chế như: 1) Cơ cấu và số lượng thành viên Chính phủ chưa có sự điều chỉnh phù hợp. Chẳng hạn, trong nhiệm kỳ Chính phủ từ khóa X đến khóa XIV, có 01 Phó Thủ tướng Chính phủ đồng thời giữ chức Bộ trưởng Bộ Ngoại giao (trong đó có thời gian từ ngày 28/01/2000 đến tháng 6/2006, Phó Thủ tướng Chính phủ không kiêm Bộ trưởng Bộ Ngoại giao); 2) Cơ cấu tổ chức của Chính phủ vẫn còn nhiều đầu mối và tên gọi một số cơ quan chưa hợp lý; 3) Vẫn còn tình trạng chồng lấn chức năng, nhiệm vụ giữa các bộ, cơ quan ngang bộ; chưa làm rõ cơ sở khoa học về mô hình tổ chức Bộ quản lý nhà nước đa ngành, đa lĩnh vực. Chẳng hạn, một số lĩnh vực được giao cho nhiều Bộ quản lý như: An toàn thực phẩm (Bộ Y tế, Bộ Công Thương, Bộ Nông nghiệp và Phát triển nông thôn); Môi trường (Bộ Y tế, Bộ Tài nguyên và Môi trường); An toàn thông tin (Bộ Công an, Bộ Quốc phòng, Bộ Thông tin và Truyền thông); An toàn giao thông (Bộ Công an, Bộ Giao thông vận tải)...; 4) Cơ cấu tổ chức bên trong của Bộ, cơ quan ngang Bộ chưa thực sự tinh gọn, hợp lý, vẫn còn kênh, nhiều tầng nấc trung gian, một số tổ chức chưa đáp ứng tiêu chí thành lập và thiếu cân đối giữa loại hình tổ chức tham mưu

với tổ chức thực thi trong cùng cơ cấu. Việc chuyển đổi từ loại hình tổ chức các vụ sang các cục, tổng cục còn thiếu luận cứ, không đảm bảo tiêu chí;...

Giải pháp tiếp tục cải cách tổ chức bộ máy hành chính nhà nước ở Trung ương

Nhằm từng bước khắc phục những hạn chế trong công tác đổi mới, sắp xếp tổ chức bộ máy hành chính nhà nước ở Trung ương thời gian qua, TS Vũ Hải Nam, Vụ trưởng Vụ Tổ chức - Biên chế (Bộ Nội vụ) đề xuất một số giải pháp sau:

Thứ nhất, tiếp tục hoàn thiện thể chế về tổ chức của Chính phủ theo hướng xác định rõ vị trí pháp lý của Chính phủ trong thực hiện quyền hành pháp, chấp pháp và trong quản lý nhà nước cũng như việc chỉ đạo, điều hành vĩ mô các vấn đề kinh tế - xã hội; phân định rõ chức năng, thẩm quyền của Chính phủ trong cơ chế “Đảng lãnh đạo, Nhà nước quản lý, Nhân dân làm chủ” và trong mối quan hệ với Quốc hội và các cơ quan tư pháp, gắn với yêu cầu hoàn thiện Nhà nước pháp quyền xã hội chủ nghĩa, có hệ thống pháp luật tương đối đầy đủ và đồng bộ để điều chỉnh hành vi và các mối quan hệ trong xã hội.

Thứ hai, tiếp tục hoàn thiện thiết chế của Chính phủ. Theo quy định tại Hiến pháp năm 2013 và Luật Tổ chức Chính phủ năm 2015 (sửa đổi, bổ sung năm 2019), cần tiếp tục hoàn thiện cơ cấu thành viên Chính phủ gồm: Thủ tướng Chính phủ, các Phó Thủ tướng Chính phủ và thành viên Chính phủ là người đứng đầu bộ, cơ quan ngang bộ. Số lượng thành viên Chính phủ cần điều chỉnh theo hướng tinh gọn trên cơ sở giảm số lượng Phó Thủ tướng Chính phủ và cơ cấu lại số lượng Bộ trưởng, Thủ trưởng cơ quan ngang bộ phù hợp với đổi mới công tác chỉ đạo, điều hành của Thủ tướng Chính phủ; phân định rõ nhiệm vụ, quyền hạn, trách nhiệm của tập thể Chính phủ và trách nhiệm cá nhân giữa Thủ tướng Chính phủ với các Phó Thủ tướng Chính phủ, Bộ trưởng, Thủ trưởng cơ quan ngang bộ. Đồng thời, tiếp tục nâng cao chất lượng hoạt động của các thành viên Chính phủ ngang tầm với vị thế và trách nhiệm trong tình hình mới.

Thứ ba, hoàn thiện mô hình và cơ cấu tổ chức của Chính phủ. Đổi mới mô hình và cơ cấu tổ chức của Chính phủ phải thực hiện đồng bộ, trong đó tiếp tục hoàn thiện mô hình tổ chức bộ quản lý đa ngành, đa lĩnh vực với quy mô phù hợp với đối tượng quản lý và trình độ, năng lực chỉ đạo, quản lý, điều hành của người đứng đầu. Từ đó, tiếp tục tinh gọn tổ chức bộ máy của Chính phủ, gồm các bộ, cơ quan ngang bộ, cơ quan thuộc Chính phủ cho hợp lý. Đồng thời, phân định rõ chức năng, nhiệm vụ, quyền hạn quản lý nhà nước theo ngành, lĩnh vực trên nguyên tắc một việc chỉ giao một cơ quan chủ trì, chịu trách nhiệm chính, các cơ quan có liên quan chịu trách nhiệm phối hợp thực hiện. Các bộ tập trung vào quản lý vĩ mô trong xây dựng và ban hành thể chế, cơ chế, chính sách, chiến lược, quy hoạch, kế hoạch và hoàn thiện đồng bộ các công cụ quản lý.

Thứ tư, tiến hành sắp xếp, kiện toàn tổ chức bộ máy bên trong các bộ, cơ quan ngang bộ, cơ quan thuộc Chính phủ tinh gọn, hợp lý, bảo đảm phù hợp chức năng, nhiệm vụ sau điều chỉnh, đáp ứng tiêu chí, điều kiện thành lập tổ chức; yêu cầu của Ban Chỉ đạo Đổi mới, sắp xếp tổ chức bộ máy của bộ, cơ quan ngang bộ, cơ quan thuộc Chính phủ và chỉ đạo của Thủ tướng Chính phủ. Làm rõ loại hình tổ chức tham mưu với tổ chức thực

thi; cân đối hợp lý giữa các loại hình tổ chức trong cơ cấu tổ chức phù hợp với mô hình quản lý đa ngành, đa lĩnh vực.

- Ngày 26/7/2022, Chính phủ ban hành Nghị định số 48/2022/NĐ-CP quy định chức năng, nhiệm vụ, quyền hạn và cơ cấu tổ chức của Bộ Thông tin và Truyền thông. Theo đó, **cơ cấu tổ chức của Bộ Thông tin và Truyền thông gồm 26 đơn vị, giảm 02 đơn vị** so với cơ cấu tổ chức của Bộ này được quy định tại Nghị định số 17/2017/NĐ-CP ngày 17/02/2017 của Chính phủ.

- Ngày 08/8/2022, Chính phủ ban hành Nghị định số 52/2022/NĐ-CP quy định chức năng, nhiệm vụ, quyền hạn và cơ cấu tổ chức của Bộ Xây dựng. Theo đó, **cơ cấu tổ chức của Bộ Xây dựng gồm 19 đơn vị, giảm 06 đầu mối** so với cơ cấu tổ chức của Bộ này được quy định tại Nghị định số 81/2017/NĐ-CP ngày 17/7/2017 của Chính phủ.

Thứ năm, tiếp tục đẩy mạnh phân cấp, phân quyền quản lý nhà nước giữa các cấp hành chính nhà nước. Đẩy mạnh phân cấp, phân quyền trên cơ sở thay đổi phương thức phân cấp, phân quyền theo nguyên tắc hợp lý, thiết thực, xác định rõ thẩm quyền, trách nhiệm của cấp Trung ương và cấp địa phương. Chính phủ, Thủ tướng Chính phủ không quyết định các vấn đề thuộc trách nhiệm của các bộ, ngành và địa phương đã được phân cấp, phân quyền. Phân cấp, phân quyền gắn với điều chỉnh chức năng, nhiệm vụ, quyền hạn của từng cấp một cách thực chất và bảo đảm quy định rõ trong văn bản quy phạm pháp luật. Tổ chức thực hiện có hiệu quả các nhiệm vụ quy định trong Nghị quyết số 04/NQ-CP ngày 12/01/2022 của Chính phủ.

Thứ sáu, hoàn thiện cơ chế, chính sách kiểm soát quyền lực trong quá trình cải cách tổ chức bộ máy hành chính nhà nước. Chính phủ chấp hành và chịu sự kiểm soát quyền lực của Quốc hội, tăng cường kiểm soát quyền lực trong hệ thống hành pháp trên cơ sở sử dụng cơ quan thanh tra và phối hợp với cơ quan thực hiện chức năng giám sát tối cao của Quốc hội, với cơ quan kiểm tra của Đảng. Theo đó, cần thay đổi phương thức thanh tra hành chính và thanh tra chuyên ngành theo chương trình, kế hoạch sang phương thức kiểm soát khi có dấu hiệu vi phạm pháp luật hoặc theo yêu cầu của cấp có thẩm quyền./.

Trí Đức